

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	---	--

Testvéri levél

a presbyteri rendszert tartó református egyházak szövetségének nagy gyűléséhez Belfast városában, Irthonban.

Tiszteletes hitrokonaink!

A magyarországi evang. református egyház tiszántuli egyházkerületének ez időszerűtlen egyházi és világi elnökei értesülvén, hogy a presbyteri szövetség 3-dik nagy gyűlését f. é. junius 24-én Belfast városában nyitja meg, megragadjuk az alkalmat, miután jelen körülmények közt másképp nem intézkedhetünk, e testvéri levélben jelezni egyházunk főbb mozzanatait s egyszersmind kifejezzük üdvözlő érzelmeinket.

A magyar református egyház a korszakalkotó 1881-iki debreczeni országos zsinatja által, a rég óhajtott egységet és központi szervet megalkotta; a 3 százados történeti fejlődés alapján presbyteri szervezetének összhangzóbb állandósulást adott; pénztári közalapot létesített a szegény egyházak és lelkészek és ezek özvegyei és árvái segélyezésére; új lelkészválasztási törvényt készített a gyülekezetek szabad választási jogának fentartásával; az államhoz és saját iskoláihoz viszonyát az autonomia kellő megóvása mellett szabatosította, s egysége tudatában fokként erősödik.

A zsinati szervezkedés óta nem kapván a presbyteri szövetség részéről hivatalos megkeresést, nem vihettük tanácskozás elé külföldi hitrokonainkkal való erkölcsi összeköttetésünk módját, ez az oka, hogy jelenleg csak is mi fejezhetjük ki érzelmeinket.

Megkaptuk az 1880-diki philadelphiai nagy gyűlés ajándékából a gyűlés díszes emlékkönyvét, debreczeni kollégiumunk könyvtárába elhelyeztük. Az értékes könyvért fogadják köszönetünket. Felkérjük a most megnyíló nagy gyűlést, hasonlóképpen szíveskedjék megküldeni tárgyalásai jegyzőkönyvét, hogy abból tudomást szerezzünk a szövetség munkálatairól.

Hálásan említjük fel, hogy két évtized óta néhány theologus ifjaink Skócia fővárosában szíves fogadtatásban és segélyben részesültek. Ez ifjak egyházunkban munkás tényezőkké váltak, kettő közülök theologiai akadémiánk rendes tanárai közt foglal helyet. A testvéri viszony ily szerű ápolását igen hasznosnak ítéljük; a reformáció óta folyvást látogatták lelkész- és tanárjelölteink, a külföldi protestáns akadémiákat, legkivált a holland egyetemeket a 17. és 18-dik században s a református nemzetekkel általok érint-

keztünk. Köszönetet mondunk ifjaink szíves fogadtatásáért, a szövetségi nagy gyűlés figyelmébe ajánljuk e missiói jelentőségű ösztöndíj intézményt, egyik legszebb módja ez az összeköttetésnek, a tudomány és hit kettős világa, az ifjuság lelkének élőtükre által jótékonyan is messze sugározhatik.

Fogadja a nagy gyűlés a mi áldás kívánásainkat, az evangyéliumi reformáció egyik új oszlopává növekedjék a presbyteri szövetség; a presbyterianismus európai déli védvárából küldjük üdvözlőnként a legészakibb erődbe gyűlt azon hitet való, azon alkotmányt követő hitrokonainkhoz. A mi urunk Jézus Krisztusnak kegyelme legyen és maradjon mindnyájokkal.

Kelt Debreczenben, 1884, május hó 31.

Vályi János,
az egyházkerület főgondnoka.

Révész Bálint,
debreczeni lelkipásztor s az egyházkerület püspöke.

Püspöki látogatás Szegedre és Szeged vidékére. (Folytatás.)

Szegedről május 27-én Mező-Hegyes felé indult főt. püspök ur nt. Szabó János esperest és e sorok írójának kíséretében; azon Mező-Hegyes felé, melyet mikor egy francia konzorcium meg akart venni a magyar kormánytól, azon feleletet nyerte, hogy nem eladó s mikor tovább erős-ködve kérte, hogy jelöljön meg a kormány, vagy ennek megbizottja bármilyen óriásilag magas árt, melyen eladná, akkor meg azt nyerte válaszul, hogy nincsen olyan óriásilag magas ár, a melylyel ez állambirtokot meg lehetne venni; azon Mező-Hegyes felé, hol — mint mondták — husz évvel ezelőtt nem hangzott még magyar szó s protestáns embert cselédnek sem alkalmaztak. — Ilyen előleges információk után indokolt érdeklődéssel tekintettünk utunk utolsó célpontja felé, melyet nt. Szabó János esperest ur kérésére azon okból látogatott meg főt. püspök ur, hogy az ottan szervezkedett protestáns gyülekezet lelki életét megjelenésével fölleve-nitse, szíverének ütését meggyorsítsa.

Szegedről Makóig ez utóbbi város kocsiján mentünk s ebédre nt. Szöllösi Antal makói lelkész ur gazdag asztalának voltunk kedves és kedélyes társaságban szívesen látott vendégei. Ebéd után vasutra ülve, néhány órai utazás mul-tán Mező-Hegyesre értünk, hol főt. püspök urat fényes fogadtatás várta. Mielőtt ezt leírnám, érdekesnek tartom,

hogy ez államjóságról néhány statisztikai adattal beszámoljak.

A 3 □ mértföldnyi területen 3380 lakost számláló telep nyelve ma már legnagyobb részben magyar, a mennyiben 2691 magyar mellett németek, tótok, románok, ruthének, szerbek s más különféle nemzetekhez tartozó egyének aránylag csekély számban laknak ottan. — Vallásfelekezet szempontjából meg így oszlanak meg M.-Hegyes lakói: római katolikus 2058, református 731, lutheránus 261, görög keleti 181, görög katolikus 106, mózes vallású 43. Iskolaköteles növendékek száma 497 s ezek közül a reformátusok (113), a lutheránusok (49) s a mózes vallásúak (5) mind járnak a községi jellegű iskolákba, a többiek közül átlagban 36 nem keresi föl az iskolai órákat. Az egész terület iskoláiban 5 tanító működik s az egyes iskoláktól távol eső épületekből uradalmi kocsiokon hordják fel az iskolás gyermekeket. A tanítók közül egy református s ez tanítja a vallást, szerdán és szombaton délután felváltva oktattván az egyes iskolákban. A leányok női kézi munkákra minden iskolában ingyen taníttatnak s az anyagot ingyen kapják, s a gyermekek általában a szalmafonásban, a szalmakalap- és seprőkészítésben szintén ingyen oktattatnak. Az iskolai könyvtárban 365 darab könyv van, mintegy 12 darab kivételével mindenik magyar nyelvű. — Iskolai alap, mely 12 év alatt lassankint gyűlt egybe, 3689 frt 44 krajczár, mely pénznek az a rendeltetése, hogy belőle, vagyis kamatjából a szegény sorsu gyermekeket további tanulói pályájokon segélyezzék.

A községi jegyző, t. Papy Balogh Péter urtól nyert eme statisztikai adatok, azt hiszem, fényes számokkal beszélő adatok azzal szemben, a mit odafenn, elől elmondtam.

A földiszított indóházban több nagy deputáció várta főt. urat. Ott voltak Lonovics József főispán, bár ő mindenestre csak átutazóban, a megye, Szabó Lajos szolgabíró a járás, Gluzek Gyula igazgató több tiszttel az urodalom, Ehrenberger Antal ezredes több főtiszttel a ménes-parancsnokság, Papy Balogh Péter községi jegyző s az egyesült prot. egyház főgondnoka a községi előljáróság és a község összes közönségének nevében. Az egyes deputációk üdvözlő szavaira főt. püspök ur a nála megszokott szívből jövő ékes szóval külön-külön felelt. Papy Balogh Péter ur üdvözlő beszédét im itt közöljük egész terjedelmében:

„Az ország egyik legjelentékenyebb vallásfelekezetének hazaszerte tisztelt főpásztora!

Főtiszteletű és nagyságos püspök ur!

A szerencse nekem nyújtotta abbéli kedvezését, hogy a mai, reánk nézve kiválólag ünnepélyes napon Mező-Hegyes összes közönségének nevében nagyságodat hódolatteljes tisztelettel üdvözölhessem.

És teszszük ezt a legőszintébb érzetekkel azért, mert egész meggyőződésből kell meghajolnunk azon férfiu előtt, ki mint ember a magányélet legnehezebb csapásai által meglátogatva, a lelki erőnek csaknem példátlan kifejtése által fentartotta magát az életnek, s az átszenvedett igen nehéz egyéni veszteségekért, vigaszt és megnyugvást megszerzőrekvő, nemes célzatokkal és soha nem lankadott férfias kitartás és következetes ernyedetlen munkássággal, a vallás és a hazaszereget szent és boldogító elveinek üdvöztető terjesztésében keresett.

De főtiszteletű és nagyságos püspök ur, egész hódol-

lattal kell hogy jelenjünk meg nagyságod előtt: mert ismeretes előttünk azon zászló, melyet a szabadelvűség és az alkotmányos érülettel azonos reformata vallás legutóbbi igen sulyos megpróbáltatásának véstteljes napjaiban, öntudatos és szilárd meggyőződésű elvtársaival oly fennen lobogtatva győzelemre juttatott; és velük együttesen megtörte azon ösvényt, melyen mindinkább egyengetve és melyen egész kitartással következetesen tovább haladván a jogérzet által lelkesített legjobbaink, megnyitott a magyar nemzetnek az ígért országa, és szent István koronájának birodalma erőben, hatalomban, tiszteletben folyton gyarapodván, a szeretett koronás király a nemzet nagyjai és választottjai által környezve, épen a legutóbbi napokban hirdette egy országos és az alkotmány által előirt ünnepély alkalmával, magyar királyi trónjáról a művelt világ összes fejedelmei- és népeinek: miszerint a király és nemzet közötti őszinte egyetértés és a király és hazaszereget egyesített fogalmának érvényesítése által, a közel ezredéves magyar alkotmány oly szilárd alapokat nyert, hogy az sarkalatos elveiben magát még a messze jövőnek századjain tul is fenn fogja tartani.

Mező-Hegyes összes közönségének nevében mi, főtiszteletű és nagyságos püspök ur, nagyságod, mint az ország egyik vallásügyi főkormányzójának magas tiszteletben álló egyénisége előtt, vallásügyi és népnevelési sáfarkodásunkról kötelességszerűen számot adandók, megnyugtató önérték és nyilt homlokkal jelenhetünk meg. Tartozunk bár összevetünkben hét vallásfelekezethez, testvéries egyetértésben élünk egymás között. — A józan vallásosságnak fentartása és fejlesztése képezi vezérfonalát e részbeni törekvéseinknek, mert igen is érezzük azt, hogy egyedül a józan vallásosság, mint az erkölcsi életnek kufjeje, képes helyes irányt adni és sikert biztosító erőt nyújtani az emberi élet közelebbi és távolabbi feladatainak megoldásához.

Az ország törvényes nyelvén vezényelt felekezetnélküli népiskoláinkban az Isten igaz tisztelete, az emberbecsülés s a király és haza iránti szeretet azon vezérelvek, melyek az oktatásnak a benső érzélem fejlesztésére vonatkozó részében irányadó utasításul követvük.

Magány és közéletünknek terén a testvéri és baráti egyetértés, a király- és hazaszereget, a szabadelvű irányzat s a törvény és alkotmány feltétlen tiszteletének hivei voltunk mindenkor. És miután ilyenek vagyunk s ilyenek óhajunk maradni ezentulra is, a legbensőbb érzetekkel örvendünk, hogy a jelen általunk várva várt ünnepélyes alkalommal, jelzett törekvéseinknek további érvényesítéséhez, főtiszteletű nagyságodnak főpásztori áldását kikérhetjük.

Legyen nagyságod szerény körünkben ismételve a legszívélyesebben és hódoló tisztelettel üdvözölve. — És midőn ezt a legbensőbb érzetekkel tennénk, hazafiu és vallásos buzgalommal kérjük a mindenhatót: hogy Révész Bálintot, a magas és nagy befolyású állásában is szerény embert, a józan vallásosság főpásztori apostolát, a király, a nemzet s a szabadelvű törekvéseknek feltétlen hivat, a tettteljes hazafiság edzett bajnokát és az igaz tudományosságunk egész munkásságu felkent emberét, — a nagy Isten dicsőítésére, felekezetbeli összes hiveinek boldogítására, a szeretett király és imádott kedves magyar hazánk

diszére, javára, egész testi és lelki erőben az emberi életnek legvégső határáig éltesse!"

Tizenhat diszes uradalmi fogaton vonult be a menet a vasutól Ehrenberg ezredes lakására, hol hármunkat egy-egy szoba fogadott lakóiu az ottan töltendő idő tartamára. Itt újra több küldöttség kereste föl főt. püspök urat, u. m. Simon Imre róm. kath. lelkész és iskolaszéki tag a tanítókkal; Koren Pál pitvarosi ev. lelkész az evangélikus hivekkel; Sámson, Kis-Pereg, Batonya, Ref. Kovács-háza és Mező-Hegyes ref. egyházainak küldöttségei együtt és részben egyenkint, mindannyian örömet fejezve ki a püspöki látogatás fölött. Estve a kaszinó feldisített nagy termében 44 terítékű asztalnál és zene mellett fényes bankett tartatván, jó kedélyhangulatban tekinthettünk vissza a szép nap emlékeire.

Másnap reggel 9 órakor isteni tisztelet tartatott az egyesült prot. gyülekezet számára adott csinos imaházban, mely a nagy uradalom központi helyén, az ezredesi lakás közelében áll. Az épület bejárása fölött kereszt, két végén gomb látható, a prot. hivek egyesülésének jelképe gyanánt. Főt. püspök ur jobbán nt. Szóliósi Antal lelkész s balján nt. Szabó János esperest urakkal az oltár elé állított székeken s mi többi lelkészek körültek foglaltunk helyett, mindannyian palástban s elhangozván a gyülekezeti ének, főt. püspök ur föllépett az oltáremelvényre s rövid előimádság után szép beszédet intézett az uradalom legtávolabbi részeiből is egybegyült hivekhez, külön a polgáriakhoz, külön a fal mellett sorban álló katonákhoz, mindnyájukat hazaszeretetre, királytiszteletre s egyházok iránti hűségre buzdítván; majd a kovácsházai lelkészhez, t. Huszty Mihály urhoz fordult, hűséges gondjába ajánlván a leányegyház gyanánt gyülekezetéhez csatolt M.-Hegyes lelki ügyeinek vezetését. — A melegen előadott s buzgó figyelemmel hallgatott beszédet az uri imádsággal s a főpapi, az ároni áldással zárta be főpapunk. Ha az Isten igéjének van még hatékony ereje, e beszédnek hatnia kellett a hivek lelkének építésére.

Istentisztelet után két iskolát látogattunk meg, elsőben a református tanítóét, azután az uradalom központján levő szép iskolát s mindnyájan örömmel győződhattunk meg a szép haladás felől. Majd sétakocsizást tettünk az ezredes ur vezetése alatt s délben újra nagy bankettre jöven össze, komoly és vidámabb jellegű toasztokban éltgettük egymást. — Általános tetszéssel találkozott többek közt a m.-hegyesi róm. kath. lelkész ur toasztja, ki lelkes, meleg szavakban éltette főt. püspök urat, az első református püspököt, ki azon vidéken és épen M.-Hegyesen megfordult.

Alig lévén időnk megköszönni a szives vendéglátást, kocsikra ültünk, hogy kimenjünk a vasuti indóházhoz s induljunk visszafelé oda, honnan elindultunk, a mi jó Debreczenünkbe. Az indóháznál Papy Balogh Péter ur még egyszer megköszömvén főt. püspök ur látogatását s a szives fogadásért viszonzköszönetet nyervén, felültünk az arad-csanádmegyei vasut igazgatóságának kitüntető figyelméből főt. püspök ur rendelkezésére bocsátott salonkocsiba s a hátramaradt közönség lelkes éljenzés közt vált meg annyira szivesen látott főpásztorától. Makón kiszállván az onnan M.-Hegyesre jött kísérők, illetőleg beszállván ott hozzánk Szabó esperest ur kedves leánykájá, Mariska

kisasszony, ki — M.-Hegyes kivéve — egész uton társaságunknak örömmel látott tagja volt, késő este megérkeztünk Szegedre s a Balogh családnál megvacsorálván, tőle elbucszván, az Európa szállodában töltött néhány óra multán május 29-én, éjféli utáni 2 órakor újra vasutra ültünk, s Csabán reggel hátrahagyván az esperes urat és leánykáját, N.-Váradon meg az ott töltött néhány óra alatt meglátogatván a vasutnál főt. püspök urra várakozó Dombi Lajos és Kun Béla református lelkész urakat, ugyanazon napon délután szerencsésen haza érkeztünk.

A mit a szegediek szivességéről előbb már elmondtam, bátran ismételném itt a m.-hegyesiekre nézve is; itt is volt kellemes házigazdánk: egy ezredes; itt is látunk buzgó egyházi gondnokot: Papy Balogh Péter urat s más felekezeti lelkészek. valamint katonák és polgáriak egyenlőn szives fogadtatásban óhajtották részletetni főt. püspök urunkat.

Visszatekintve az egész ut eseményeire, muló szép álmként tűnik szemem elé annak egyik-másik jelenete, de erős azon hitem és szent azon reménységem, hogy nem mulékony, sőt hosszú időre áldásos hatásu dolog az, mit főt. Révész Bálint püspök ur tett, mikor elmenvén egyházkerülete ama távoli vidékeire, a bátorításnak, az erősítésnek esőcseppjeit hullatta imádságában, igehirdetésében, minden beszédében és egész megjelenésében a szomjazó talajra.

Csiky Lajos.

Egy két szó a vasárnapügy érdekében.

(Vége.)

A vasárnap és többi ünnepeink komoly megünneplésének czélja felé törekvés lebegvén szemem előtt: lehetetlen fel nem jajdulnom ama roszt szokás ellen, mely — legalább tudtommal — csak is tiszántuli kerületünk főleg Szathmár és Ugocsa megyéiben észlelhető. Az t. i. hogy ugynevezett sátoros ünnepeink több helyt még most is 3 nap! ünnepeletnek. Egy és ugyanazon felekezetben kevesebb és több idejű ünneplés, oh mily sajátságos, ildomtalan s vadgyümölcsöket termő hajtása istentiszteleti rendszerünknek! — És honnan veszi éltető elemét ama lenyesésre méltó hajtás?! Kétségtelenül egyházkerületünk ama anyagi érdekeket féltő határozatából, mely megengedi, hogy hova legátusok járnak, 3 nap ünnepelessenek. Mély tisztelettel hódolok egyházkerületünk kormányférfaainak, de azért ama határozatát indokolatlan határozatnak bátorodom nyilvánítani. — És pedig azért, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy ünnepet csinálni pénzért senkinek sem lehet; és ha a rendes, vagy helyettes és segédpapnak a kanonikus napokon kívül, tilos ünnepeles istentiszteletszerűleg fungálni: az őt helyettesítő ünnepi követnek sem jogos arra engedélyt adni. Vagy talán a legatusi intézmény oly szolgálai valami, hogy azt lehetőleg ki kell zsákmányolni, és ha már fizet a nép, kell hogy a diák csak hadd szolgáljon!

Ezen előzmények után bátorodom kérni és sürgetni, hogy épen a vasárnap megszentelése érdekében előbbrevitele czéljából: méltóztassanak nagyjaink, kormányférfaink immár megszüntetni a 3 napos ünnepeleket ott is, hová deákok járnak követségbe és pedig azért, mert a 3 napos

ünneplésben nincs ratio; a harmadik nap csak a tivornyázás napja legtöbb helyen, de meg a buzgóságot is csak rendes mértékkel jó gyakorolni, a legkitartóbb vallásos buzgóság is kifárad egyszer, én szeretem vallásomat s lelki életszükségnek érzem az ünneplést, de azért úgy tartom, hogy egy-egy nap is elég volna, csak lélekben igazságban ünnepelek azt az egy-egy napot; továbbá eltörleendő a 3-dik nap ünneplése azért is, mert egyelőre kiszámíthatatlanul meggyül a majd megalakult vasárnapi bizottságok baja, midőn oly ünnepi botrányok által okozott sérelmet kellend orvosolnia, melyek nem valódi, csak pénzért csinált hamis ünnepponon követtetnek el. — Ne féljen az egyházkerület! mert az a gyülekezet mely feltudja fogni, hogy legatust ifjaink szellemi képzésének előbbvitele magasztos céljából járat, ha csak két nap hallhat is diák szót: nem fog beírni, hogy neki már nem kell legatus; azt a gyülekezetet pedig, mely nem képes felfogni a legatus járatási magasztos cselekedet mivoltát s kényurilag szeret rendelkezni a diákkal, ha elveszti a legatusi intézmény, nincs mit sajnálnia; mert eddig is csak testét, pénzét, de nem lelkét is élvezte: a test pedig nem használ semmit!

Mindezeket egybefoglalva bátorodom végezetre is ajánlani, hogy ne Helvézia, hanem a mi saját magyarhoni körülményeink példájára alakuljon nálunk a vasárnapot megszenteltető nagy társaság és pedig az egyházból kiindulva terjedjen kívül az egyházon. Helvézia és Magyarország nem egy levegőt sziv, nem egy levegő szerint lélekliz. Nálunk a külföldi növények üvegházban sem tökéletesek; a vasárnapot megszenteltető bizottság fájának pedig a szabad természetben kell tenyészni. Helvézia világi elemében több a vallásos buzgóság, mint nálunk az egyházban; ott a biblia nem szegre akasztandó rozsdás fegyver; ott él és nagy hatással működik a vasárnapügy élén mint világi férfiú a gazdag Lombárd Sándor, de nálunk még megszületni sem tudom a magyarországi Lombárd Sándort.

Hogy sötétebb színben festettem-é helyzetünket mint a minő, majd meglátjuk — ha élünk — a közel jövőben. Ha nem lesz igazam, én ezt igen nagy szerencsének tartom és igen igen örvendek majd annak a szerencsének.

Nagy Elek,
református lelkész.

Haladás a theológiában.

(Folytatás.)

A symposium hatodik, utolsó számát Dr. Cairno edinburghi theologiai igazgató tanár írta.

VI.

Ha tudtam volna előre mindazt, a mi a theologia haladásáról folytatott vitában fölmerült és hogy az én munkámmal végződik be e tanulmányosorozat, nagyon valószínű, hogy visszautasítottam volna a nekem jutott tisztességet. Az utolsó tanulmánytól a dolog természete szerint azt várják, hogy az summázza az előző tanulmányokban foglalt eszméket és én úgy érzem, hogy ez egy kissé gyűlöletes dolog. Nehézzé teszi a dolgot az is, hogy az előző íróknak ily symposiumokban nem igen van joguk felelni, ha ugyan valami túlerős dolgot nem állít felölök az utánok követ-

kező író. De nem lehet ezen utolsó tanulmány pusztá recapitulatioja, mérlegelése sem mindannak, a miket különböző oldalokról mondtak és így nem könnyű dolog egészen őszintének és bátornak lenni, hogy az ember független állást foglalhasson s kritikáját észszerű alapra építhesse, mert e nélkül ezen utolsó munkálatnak nem kedvező hatást kell gyakorolnia. — De mégis, mivel kötelezettséget vállaltam a szerkesztővel szemben, legjobb erőm szerint igyekszem megfelelni köteleységemnek, azt tartván előző írotársaimmal együtt, hogy nagyfontosságú kérdéssről van szó s azt remélvén, hogy valamely, az emberinél magasabb bölcsesség jóra vezetendi, hasznosra fordítandja e vitát.

Azzal kezdem, hogy bevallom, mily nagy nehézséget okozott nekem ezen kifejezés: „haladás a theológiában.“ Finom phrazis az és mi természetesen úgy képzeljük, hogy értjük jelentését és vitatásához kezdünk pro et contra; előttem azonban nem bizonyos, hogy mi a jelszót mindannyian ugyanazon értelemben vennők és így, mivel nem egy területen állunk, nem is czáfolgathatjuk egymást alaposan és így az egész munkálkodás gyümölcstelenné és illusoriussá válhatik. Teljes tisztelettel viseltetem bár, az előttem járt kitünő férfiak iránt, be kell vallanom, hogy ezen érzéstől nem tudok megszabadulni. A kérdésben levő tételnek szoros meghatározása, a status questionis megállapítása szerintem némi kivánni valókat hagyott fenn nálok és szükséges dolog volna keresztkérdésekkel vizsgálat alá vetni ez írókat, hogy vajjon mindnyájan egyformán értették-e a kérdést s egyformán bántak-e el azzal? Én alig hiszem, hogy Tulloch igazgató tanár általános állításai közül sokat megtagadna Dr. Hodge és hogy az ezen utóbbi által felállított tételeket az előbbi minden pontban visszavetné. És látszólag bármennyire különbözzenek is egymástól Dr. Newman Smyth és Dr. Watts, még sem értem ez utóbbit, hogy miért nem méltatja figyelmére az előbbinek azon érdekes tételét, hogy az idő szava a kijelentés mellett providentialis valaminek tekinthető. Hasonlóképen, ha részletesen kellene felelnem Dr. Bruce tételére (szerencsémre azonban ezt nem kell tennem), bizonyos értelemben elfogadnám erősen tulzott állításai némelyikét, míg más értelemben határozottan visszautasítanám ugyanazokat. A tárgy tehát nem látszik előttem olyannak, melynél summázásról lehetne szó, hanem magyarázásra, megkülönböztetésre van annál szükség. — Ezért nem egyezhetem meg Dr. Bruce-szal abban, hogy a presbyteriek táborában levő szakadást olyan komolynak tekintsem. — Bizonyos kétértelműségek fentartása mellett elég komolylyá válhatnék az, de az bizonyos, hogy mig a theologiai haladást egészen más értelemben nem veszik, mint a hogy azt némely iskolákban felfogják, e kérdés megfejtése körül több határozottságra, világosságra és kölcsönös egyetértésre volna szükség, a mikor könnyen létrejöhetne a végmegegyezés; valamint az is bizonyos, hogy ha a vitatkozóknak joguk volna egymásnak felelni, e vita jelen- tékenyen hamarabb véget érne.

E határozatlanságnak nagy részét azon körülménynek kell tulajdonítani, hogy kiindulási pont gyanánt nem állapították meg közösen a haladás ismertető jeleit. Mig ezt meg nem teszik, a vitatkozó felek nem kelhetnek valódi vitára, vagy legalább nem tehetnek egyebet, minthogy egyszerűen előadják arra vonatkozó különböző nézeteiket, hogy mi az a theologiai haladás? Némely esetben már nem is lehet ennél

többet tenni. Egy rationalista és egy supernaturalista nem állhat e kérdésben ugyanazon alapon, valamint egy római katolikus és egy protestáns theologus sem. De ennek nem kellene így lenni a protestánsok között, kik közös zászló alá tartoznak és a kik egyformán vallják a magán, az egyéni ítelet jogát és a szentléleknek jelenlétét, ki mindenkit minden igazságra rávezet. Nekik azt kell vallaniok, hogy az elmének a szentlélek általi erősebb bizonyosságra juttatása, már magában haladás és ha ők a felett vitatkoznak, hogy vajjon az ilyen haladás lehetséges-e, vagy tényleges-e, ha csak tehetik, elsőben is bizonyos kánonokat kell felállítaniok, melyek által az bebizonyítható. — Szíves készséggel elismerem, hogy történt ez irányban valami a vita folyamán, de nem kellene-e még többet is tenni, mielőtt a vita bezárulna? Lássuk meg, hogy micsoda haladási kánonok, vagy szabályok állapították meg alakilag vagy inkább esetlegesen és hogy milyen valószínűséggel fogadja el ezeket akár melyik vitatkozó fél is? Szerintem ennyit lehet csak megkísérteni addig, míg a vita nagyobb mérveket nem ölt.

I. Kezdjük el tehát azzal, a mit Dr. Bruce oly igazán sürget, a theologiai tudomány methodusában való haladással. A mennyiben csakugyan szükséges, hogy a szentírás szövege biztosabb adatok szerint állapíttassék meg és hogy a hermeneutika szabályai jobban alkalmaztassanak, aligha van olyan valaki, — az ezen vitában részt vettek között bizonyára senki sincsen, — a ki ez ellen csak egy szót is szólana. Senki sem vonja kétségbe a bibliai theologianak értékét, vagy alkalmazhatóságát és bármi haladást mutat is elő ezen tudomány azon tanrendszerben, mely a bibliából vonható ki, ezt mindenki a haladás egy lépcsőjének fogja tekinteni. — Nagyon lehetséges dolog, hogy a vélemények különbözők fognak lenni azon változtatás értékére nézve, a mit ezen újabb tudomány a már előbb meglevő dogmatika testén tesz, de a felől alig lehet vitatkozni, hogy közelebről, életteljesebben és több oldalról helyezi az világosságba a bibliai tant, mint a hogy ez eddig történt. Nem olyan nagy mértékben ugyan, de abban is sokan meg fognak egyezni, a mit Dr. Bruce a theologiai inductiv és deductiv eljárásról mond. — Századunkat kétségen kívül az inductiv irányzat jellemzi. — De például én, a sok közül magamat hozva fel, hiszek a deductiv módszerben is, mely bebizonyított eredményekből következtet és a melyet figyelmen kívül hagyni nem lehet. Azt sem ismerhetem el, hogy a régibb theologia általában olyan hypothetikus és az újabb olyan tudományos volna. Athanasius a szentháromság feletti és Augustinus a pelagiánus vitában következtetéseiket textusokból vett nagy inductiókra alapítván, részletesen megvitatták ama textusokat és épen így tettek Kálvin és a reformátorok. — Az is tény, hogy az újabb német theologia bevallotta a deductió rendszerét követi és a kenotikus theologusokról, bár rendszerüket ezek is bevallotta textusokra építik, nem lehet mondani, hogy bármely századot is fölülmultak volna a spekulatív módszer visszautasításában.

Ebből kifolyólag tehát sokat kell tenni a theologiai tudomány módszerének és különösen e ponton az inductió és a deductió egymáshoz való viszonyának megállapítására. És azután, mikor a bizonyosságot megállapítják, a tényleges történelemmel kell szembe tekinteni és azon kérdésre kell méltányos és kellőleg bebizonyított feleletet adni, hogy

milyen haladás történt ez irányban és hogy milyen távol fekszik még az a jövődében?

II. A theologia rendszerére vonatkozó haladás eszméjéről az eredményre vonatkozó haladás nehezebb kérdésére kell átmennünk. — Azt kell meglátnunk, hogy vajjon folytatott vitánk nyújtott-e nekünk valami általánosan elismert haladási bizonyosságot, vagy kánont azon két értelemben, hogy először az ilyen, vagy ilyen eredmény — ha eléretnék — haladás volna-e és másodszor, hogy tényleg megvalósítottak-e ezen eredmények? Nagyobb határozottság kedvéért arra korlátozom csak magamat, a mi e vitában felhozott; és ezt sem akarom kimeríteni, hanem csak példákat akarok belőle kivonni s e végre Tulloch igazgató tanárnak első helyen álló tanulmányával kezdem meg a dolgot. Tulloch azt kérte, hogy a kritika ne legyen személyeskedő s én azt remélem, hogy ő nem fogja e vonatkozást udvariatságnak tekinteni részemről, annyival is inkább, mert a mit az ő tanulmányából, mint haladási bizonyítékot kiválasztok, ő azt a nagy egyháztörténet-íróra, Neanderre vonatkozással mondotta. — Azon bizonyíték már, melyet Tulloch Neander nyomán indulva felhoz, a következő: a theologia haladó tudomány, a mennyiben a reformációi típusról, mely főleg Pál apostolt követte, új életre tör magának utat ezen században, mely a főbb vonásokban János apostolt követi. De hát el lehet-e azt csak némi bizonyossággal is mondani, hogy e megkülönböztetést a theologusok általában elfogadják és a haladás bizonyosságául tekintik, vagy lehet-e azt állítani, hogy ilyen haladás tényleg is volna? Én a magam részéről, bármenynyire tisztelem és óhajtom is követni Neandert, határozottan tagadom, hogy Pál és János apostolok, mint a keresztyénségnek alacsonyabb és magasabb típusai állanak egymás mellett. — Egyéniségök és kifejezési módzserök különbözik inkább egymástól, mint theologiájok. A két apostol, hogy Neandernek egy kedvencz kifejezését használjam, inkább „ergänzen sich,“ kiegészítik egymást, mint hogy egyik subordinált viszonyban állana a másik mellett, és úgy vagyok meggyőződve, hogy azon keresztyén, ki az egyikkel foglalkozik, annál örömebb ismeri el a másiknak transcendens, bár különböző nagyságát. Godet szépen kimutatta, hogy Pál apostolnak későbbi eredetű levelei jánosi irányuak és hogy a páli rendszernek egész alaphangja Jánosnál is előfordul. De ha megengedjük is e megtiszteltetést, tarthatjuk-e minden irányban valódi haladásnak a Pálról Jánosra való átmenetelt? Ugy van-e az Németországban, a melyre látszik czélozni Tulloch, mikor Reussról beszél? Straussnak szelleme, mely irtózik a negyedik evangéliomnak tani nagyságától és felemeltetésétől, nem hagyott-e valami nyomot a hívő theologián is? Nem látjuk-e, hogy Ritschl visszalép attól a Krisztustól, ki nagyon „metaphysikus,“ valamint hogy nagy apológéták, mint Beyschlag és Weiss, sem egészen idegenek ezen irányzattól? És ha szinte az olyan embereknek magatartása, minők Neander, sőt Schleiermacher, széles körökben erősíti és mélyíti is a negyedik evangélium iránti tiszteletet, ez nem általános s még kevésbé állítatik annak theologiája Pál apostol theologiájával ellentétbe.

Csiky Lajos.

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A

A lelkipásztori hivatásról.

— Z w i n g l i . —

(Folytatás.)

Ha már egy lelkipásztor hamisan vádoltatik avagy rágalmaztatik, ez nem árt oly nagyon. — Mennyiben pedig nyilvános bűnből lélekzik, melyért büntethető, fenyíthető: ne viselje a lelkészi hivatalt. — Ó mint mutathatnám föl ez uttal némely magas állású püspök szennyfoltjait, kik hátam mögött igaztalanul nagy bűnökkel vádolnak engem, ha törődném fecsegésökkel!

Pál apostol szavaiból az is világos, hogy minden püspök vagyis lelkész, ki nem tisztán él vagy pedig nem nős, hamis lelkipásztor. Mert az ilyen nem szégyenli a gyalázatot, sőt a kegyes népre is gyalázatot hárit. Az is világos az idézett apostoli szavakból, hogy poklosság és dobozódás a hamis pásztorok ismertető jele, mert jól lehet tudni, mi szükséges egyszerű igények kielégítésére.

Továbbá: ne legyen a püspök tudatlan, féltanult és tulzó beszédben és más egyéb dologban. A hazug szószátyárok és phantasták tehát hamis pásztorok. Kik ruházatban és másként megrovás alá eső életet folytatnak, azok nem pásztorok, hanem farkasok. A kik a szegényeket be nem fogadják, azok hamis pásztorok. E tekintetben a közönséges pásztorokat nem lehet nagyon megróni; mert a főpapok takarítják be a tizedet és terméseket, s a kisebb papokat hagyják rágódni a csontokon. Minden egyházközség tehát törekedjék, hogy lelkésze a fizetéséből illendőképen ki tudjon jöni, és a szegényeken is segíthessen. A hol ez így történik, ott minden esztelen cselekedet s áldozatra kecsegtetés kiküszöbölve van. Mindenekelőtt méltatlanok a lelkipásztori nevezetre, kik nem tudnak tanítani, vagy ha tudnak is, de nem állhatatosak az ellenmondókkal szembeállani. A lelkipásztor gyermekei legyenek feddhetetlenek, hívők, jó nevelésűek; ebből látható, hogy nem ifjonzokat, hanem már egyideig háztartást vitt és jó nevelésű gyermekkel bíró férfiakat kell pásztoroknak választani; kivéve ha valamely ifju — miként Timotheus — oly lelki tehetségekkel van felruházva, melyek képesítenek lelkészi hivatal viselésére. Az apostol szavaiban foglalt egyéb dolgokat kiki magától beláthatja. Krisztus e szavai szerint a hamis pásztor tulajdonképen gyümölcseiről kell megismerni, természetesen tudni kell, melyek az isteni és melyek ördögi gyümölcsök: nehogy megtartsuk a konkolyt és eldobjuk a búzát. Mit jelent a levágott fa, mely a tűzbe vettetik — azt később fogjuk látni.

Szintén hamis pásztorok azok, kik bensőképen nem igaz hívők és Istent nem igen szeretik; mely hitetlenséget világosan észre lehet venni cselekedeteikből. Kezdetben láttuk, hogy a lelkipásztorok el kell hagynia atyját, anyját, nő- és fitestvéreit Istentért. E szerint hamis pásztorok azok, kik önmagukat és atyafiakat felgazdagítják lelkészi hivatalaikból, a mit naponkint láthatunk a magas rangú püspökök példájából, kik nagy gazdagsághoz juttatják rokonaikat, költött bűnbocsátó levelek, határozmányok és más ilyenemű számtalan döreségek által. Igenis, nem létezik oly könyelmű bacháns, — szédelgő tanítvány, — ki ha keritgetői szolgálatokat tett urának ifju korában, főnöke által

káptalantaggá vagy gazdag pappá ne lett volna. Ha már előbb szegény emberek, lelkészi vagy püspöki hivatalhoz jutva nagy gazdagságra tettek szert, ez világos ismertető jegye annak, hogy ők hamis pásztorok. Mindaz a szegényeké; ezekkel kell jót cselekedni Isten tanítása szerint, nem pedig azokkal, kik a vagyont nagy pompa kifejtésére vesztegetik.

Azt is hallottuk fentebb, hogy a pásztorok készen kell lennie a Krisztus keresztségének hordozására. Láthatjuk, hogy a püspökök e tekintetben is hamis pásztorok, mennyiben ők nem csak a halált, de még semminemű hiányosságot sem képesek elsz szenvedni Istentért. Némelyek közülök oly igen szeretik e földi életet, hogy lelkiismeret furdalás nélkül egymás ellen ingerlik a népeket, hogy megoltalmazva legyenek bűnös életmódjukban. — Nyissátok fel szeméiteket ti, kik a kormányzó testületben vagytok. A hamis pásztorok titeket iszonyu pusztításra és boszuállásra ingereltek; a mi ebből következik, bizonyítják e kor történeti eseményei, midőn oly számos káros következményű háborúk koholtattak álnok lelkészek által, kik azokat el nem hárithatták s nem is akarták elhárítani; ebből származott a fejedelmek és népek inséges állapota és nyomora. S a gonoszság szerzői kaczagnak e felett. Hamis pásztorok azok, kik semmi tekintetben sem látszanak atyáknak, a kik juchaik bajait és aggodalmát nem viselik szívökön, hanem saját hasznukat nézik mondván: az enyémnek meg kell lenni. Mit mondjunk azokról, kik szóval nem tanítanak, tetteikkel pedig csak rombolnak? Előbb felmutattuk Krisztus szavaiból, hogy a kik tanítanak ugyan, de tanításaikat cselekedetökkel meg nem erősítik: az Isten országában, azaz a keresztyének között legkisebbek. Valamint azok, kik csak tanítanak, de nem a szerint élnek, méltán a hamis pásztorok közé számíthatók. Mit szóljunk azokról, kik sem nem tanítanak, sem nem keresztyénileg cselekesznek s mégis viselik a lelkipásztori, püspöki, atyai nevet, zsebre tevén a próféták világ szerinti jutalmát? Ez téged nem érint kegyes keresztyén atyámfia! Ezek azonban ragadozó farkasok. — Azok is, kik más dolgok után látnak, mint a melyeket Isten parancsolt, hamis pásztorok és képmutatók. Azt is hallottuk, hogy a püspöknek vagy lelkésznek kiváló tiszte, miszerint prédikáljon, a bűnöket büntesse és azoknak ellenálljon. E szerint nyilvánvaló, hogy a kik az ígét nem hirdetik s a bűnöknek utját nem állják, sem nem pásztorok, sem nem püspökök. Az is nyilvánvaló, hogy azon püspökök, kik a bűnöket csakis pénzért róvják meg, nem egyebek mint ragadozó farkasok; mert ha fájna nékiek a bűn látása, nem pénzért ajánlkoznának annak megtorlására, hanem törekednének, hogy a bűnöst isteni tudomány által vonják el a bűntől. Mivel nem így cselekesznek, világos, hogy csak saját pénzes erszényöket tartják szem előtt. E szerint őket önhasznuk kereséséből lehet felismerni s elég szomorú, hogy pásztoroknak akarnak tekintetni, holott valódi farkasok.

Ha az igazi pásztor jutalma gyalázattal és üldöztetéssel jár, világos, hogy mindazok, kik a gyalázatot és üldöztetést eltűrni nem akarják: gyáva bérenczek. Mily nevekkel kell illetni azonban azokat, kik az igazi pásztor iránt ellenséges indulattal viseltetnek, azokat minden erőből üldözik és a hol ezt önmagok nem tehetik, másokat bérelnek föl az üldözésre? Ilyeneket is tudnék megnevezni, de még nem jött el az ideje. Hadd teljen be előbb gonoszságuk mértéke, majd napfényre derül az; „mert nincs semmi oly elrejtett dolog, melynek meg nem kell jelentetnie.“ Márk. 4, 22. — Azok szintén hamis pásztorok, kik a bűnökben lélekző királyoknak és népeknek ellen nem állanak, hanem szemérem nélkül büntetést üzni engedik őket, a kegyes lelkek boszantá-

sára. S a szegény annál nagyobb, mert ők amazokat is felülmulják a bűnben. Az ember szegényli elbeszélni is féktelenségüket és titkos bűneiket. Eféz. 5. 12. Át kellene törni falaikat s úgy megnézni titkos gonoszságukat, mint az Ur Ezékiel prófétának (8. 8. kk.) meghagyta; s láthatnád illetlen bálványimádásukat a kártyajátékban, paráznságban, csábitgatásokban s mindennemű fertelmességekben; úgy hogy Krisztussal így kell szólanunk: miként lakozhatnak ezek a földön? — Mi még a farkasokat igen gyakran pásztoroknak nézzük. Mindez nem elég: némelyikök nem szegényen nyilvánosan olyat cselekedni, a mit az ember legalább fényes nappal, bárki előtt is szegénylene. Krisztus azt mondja, hogy az ily szemeket ki kell ásni és eldobni; mi pedig tenyésztjük azokat folyton folyvást. Krisztus megtiltja tanítványainak, hogy pálczát, uti táskát vigyenek magokkal. Ebből folyik, hogy a kik a pásztori hivattal botot, azaz világi hatalmat birnak együtt: nem pásztorok, hanem farkasok. Mert Krisztus e világ szokásai szerinti mindenféle kormányzást megtiltott a lekipásztoroknak, Luk. 22, 26. így szólván: „ti pedig ne uralkodjatok úgy;“ és Máté 20, 25: „tudjátok, hogy a pogányoknak fejedelmek uralkodnak azokon, és a kik hatalmasok, hatalmaskodnak azokon; de ne úgy legyen ti köztetek.“ Ha már botjuk van, a mit Krisztus megtiltott, akkor hamis pásztorok ők. Vannak-e erszényeik és utitáskáik? Igenis, mindenök van. És ha Krisztus így szólott volna: Lássatok utána, hogy a világ minden vagyonát megszerezzétek: még akkor sem szorgalmazkodhatnának jobban. Így viselték magokat a lelkészek, miglen a legnagyobb és legjobb részeket meghódították s az egész világot szolgálókká tették. Sőt a fejedelmek is üres marokkal tekintenek rájuk! Imé így hagyták oda az erszényt és táskát s mégis pásztoroknak, nem ragadozó, rabló és vérengző farkasoknak tekintetnek. Mert ők fővénységüket Krisztussal, Máriával, vagy Keresztelő Jánossal, vagy más kegyes emberekkel palástolgatják, kik a világot minden gazdagságaival együtt megvetették. Ők így szólnak: ez az Istené, ez a boldogságos szüzé, ez a szent Jánosé. Mindezeknek itt, halálok után, koldulniok, uzsoráskodniok, uraknak lenniök, elnyomniok és mást sanyargatniok kell, holott pedig földön jártokban mindeneiket elhagyának s a szegényeknek adának vala. Ez teszi ezt: számárkötelen vezetetni! Erről is felismerhetni őket: Krisztus elküldi pásztorait a zsarnokok közé, mint juhokat a farkasok közé; ők azonban farkasokhoz hasonlóak a juhok közt: mert mi mindent nem ragadoznak, rabolnak, gyilkolnak és rombolnak? Ha valamely nép az evangéliomot elfogadja s ők látják, hogy ez kárakra lesz, azonnal áskálódnak, háborúságot és ellenségeskedést hintenek szét s mégis azt hirdetik fenhangon, hogy: az új prédikátorok nyugtalanságot és háborúságot támasztanak. Isten a szegény népen könyörül mégis annyiban, hogy lelke üdve el ne raboltassék, ha testi tekintetben nyomorgattatik is. Ezt ők nem szívelhetik; mert a nép segít embertársán és megtanulja, hogy a pápa hivei szemérmelen koldulásért pártfogolják a féktelenséget. Ők nyugtatánítás szerzésének nevezik azt, ha többé nem adakoznak számokra, hogy az egész világot felháborgassák. Szóval: elég régen felmutattatik előtök beteg állapotok; figyelmeztetések után sem akarnak megtérni. — Meg kell kezdeni elüzetésüket — a tiszta, szinlelés nélküli igazsággal.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Lelkészválasztás. Folyó hó 8-án a felső-baranyai egyházmegyében a nagyfalui ev. ref. egyházközség. egyhangulag Dobby Vincze csurgói gymnasiumi tanárt választotta meg lelkészévé. — A szép képzettségű tehetséges ifju tanár előmenetelén szivünköl örvendünk.

Megjelentek: Emléksorok Filó János szentesi ref. lelkész 25 évi lelkészkedése alkalmából, a szentesi ref. egyház által 1883. augusztus 5-én rendezett ünnepélyről. — Szentes, Soma Ferencz könyvnyomdája. 1884. 8-adrét, 54 lap. Tartalmaz: megnyitó imát Szabó János esperestől; alkalmi beszédet Pólya Ferencz tanártól; utó imádságot Miklovicz Bálint h. m. vásárhelyi lelkésztől; az ünnepély folyamának leírását s azon szép alapító levelet, melyben a jubilált-nagyérdemű férfin kedves élettársával együtt a Szentesen felállítandó református árvaház alapjául egy házukat udvarral együtt felajánlották.

ABC az irvaolvastató tanmód szerint. Irta Bánhegyi István békésmegyei m. kir. tanfelügyelő. Ujonnán átdolgozta Gdovin János nyiregyházai tanító. 5-dik tetemesen javított kiadás. Debreczen, kiadja ifj. Csáthy Károly kir. gazd tanintézeti könyvtárus. 1884. 8-adrét, 86 lap. Ára kötve 16 kr.

Egyházi beszéd elő- és utóimádsággal. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület előtt 1884. ápril 27-én Zwingli Ulrich reformátor születésének négyszázados emlékére a főiskola imatermében tartotta Csiky Lajos hittanár. Nagy 8-adrét, 16 lap. Az egyházkerületi közgyűlés rendeletéből a tiszántuli ev. ref. egyházkerület kebelében levő minden anyaegyháznak megküldetik.

Közvizsgák a debreczeni ev. ref. főiskolában. Junius 16-kán délelőtt 8 órakor hálaadó istentisztelet a kollegium imatermében.

A) A hittanszaki tanfolyam: Junius 16-tól kezdve I, II, III, és IV. éves hittanhallgatók párbeszédi vizsgái az illető tudományok rendes óráin és termeiben.

B) A jog- és államtudományi karnál: Junius 21-ig az alap- és államvizsgálatok letétele végett a folyamodványok kellően felszerelve beadandók az igazgatóságához. Junius 23-tól kezdve a hó végéig alap- és államvizsgálatok a gyűlésteremben.

C) A gymnasiumban: Junius 15-én délelőtt francia nyelv, azután gyorsírás; délután ének az imateremben; torna a nyári tornahelyiségben. — 16-án a VII. osztály A) szakaszának vizsgálata az imateremben; B) szakaszának vizsgálata a VI. osztály termében. — 17-én a VI. osztály vizsgálata az imateremben. Az V. osztály vizsgálata a VI. osztály termében. — 18-án a IV. osztály vizsgálata az imateremben. A III. osztály A) szakaszának vizsgálata a VI. osztály termében. — 19-én a III. osztály B) szakaszának vizsgálata az imateremben. A II. osztály A) szakaszának vizsgálata a VI. osztály termében. — 20-án a II. osztály B) szakaszának vizsgálata a VI. osztály termében. Az I. osztály A) és B) szakaszainak vizsgálata az imateremben.

D) A tanítóképezdében: Junius 25. és 26-ik napjain az illető osztályok tantermében.

Mely nyilvános vizsgákon megjelenésre a szülők s általában a nevelés és tanügy barátai tisztelettel meghívattak. — Debreczenben, 1884. Május 27. — A debreczeni református kollégium igazgatósága.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztő társak: Békési Gyula, Géresi Kálmán.

Tartalom: Testvéri levél a presbyteri rendszert tartó református egyházak szövetségének nagy gyűléséhez Belfast városában, Irhonban. Révész Bálint, Vályi János. — Püspöki látogatás Szegedre és Szeged vidékére. (Folytatás.) Csiky Lajos. — Egy két szó a vasárnapügy érdekében. (Vége.) Nagy Elek. — Haldás a theológiában. (Folytatás.) Csiky Lajos. — Tárca: A lelképásztori hivatásról. (Folytatás.) Erdős József. — Különfélék. — Hirdetések.

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

Az ev. reformátusok debreczeni főiskolájában a gymnasiumban a következő 3 tanári székre pályázat nyitattik:

1-ső tanszék: classica litteratura tanszéke.

2-dik tanszék: magyar nyelv és irodalom és német nyelv.

3-dik tanszék: mathezis és mértani rajz tanszéke, megjegyezvén, hogy a megválasztandó tanárok ezen tantárgyakon kívül kötelesek más tudományok tanítására is vállalkozni, a mint azt a tanári kar által az ő közbenjöttükkel megállapítandó tanterv és tanrend, a körülményekhez képest igényli.

A képesítésre nézve az országos középiskolai törvény 61. és 62. §-ai a szabályozók.

A tanárok az iskolai szervezet 103. §-a értelmében 20 heti óránál többre nem lesznek kötelezhetők. — Csak ev. ref. vallásu pályázók kérvényei fogadtnak el.

Mind a 3 tanszékhez az évi díjazás következő: rendes tanári fizetés 1000 frt, lakbér 300 frt és 19 köbméter tűzifa beszállítva. A tanári nyug- és gyámintézetnek jogos és kötelezett tagjai lesznek.

Hivatalukat az 188¹/₅-diki tanévvel foglalják el, a megállapított gyakorlat szerint tanári székfoglaló beszéd tartásával.

Pályázók kellőleg felszerelt kérvényeket folyó évi július 20-ig a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják vagy küldjék be.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület tavaszi közgyűlésének felhatalmazásából.

Debreczen, 1884. június 15.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a bihari egyházmegyébe kebeleztet, készpénz fizetésből, kaszáló és szántóföldből, legelő illetőségből, stólarékból és egyéb járulékokból körülbelül évi 770 frt javadalommal díjazott III-ad osztályu s z a l á r d i ev. ref. lelkészi állomásra.

A pályázati kérvények folyó június hó 30-ig Gaál Imre espereshez Nagy-Kerekibe (Biharmegye) küldendők.

Debreczen, 1884. június 6.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A debreczeni theologiai akadémiában egy új tanszék rendszeresítettén, az arra megválasztandó rendes tanárnak főtantárgya az ó-szövetségi írásmagyarázat és annak segéd tudományai; jelenleg azonban a vallásbölcsestet is egész éven át előadni tartozik. Tantárgyai most így osztatnak be: ó-szövetségi írásmagyarázat egész éven át heti 4 órán. Bibliai theologia egész éven át heti 3 órán. Ó-szövetségi történet héber régiségtannal egész éven át heti 2 órán. Vallásbölcsestet egész éven át heti 3 órán. A főtárgyon kívül a mellék vagy segéd tudományok a körülményekhez képest módosítás és változtatás alá eshetnek. Hetenkénti tanórák száma 10–12; azonban az egyházkerület a tanórák számát rendkívüli szükség esetében szaporíthatónak kívánja tekinteni. Tanári fizetés: rendes tanári évi díj 1400 frt, lakbér fejében 300 frt, vagy természetben lakás, ha sorszerint tanári lakot nyer. A tanári nyug- és gyámintézetnek a meghatározott feltételek mellett köteles és jogos élvezője lesz. Hivatalát az 188¹/₅. tanév kezdetével foglalja el, szakkörébe eső tanári székfoglaló beszéd tartásával.

A pályázóknak figyelmébe ajánlatik a főiskolák szervezetét meghatározó szabályok 142. §-a. Pályázók kérvényeket hiteles bizonyítékokkal felszerelve: a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához Debreczenbe folyó évi július 20-ig adják vagy küldjék be.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület folyó évi tavaszi közgyűlésének felhatalmazásából.

Debreczen, 1884. június 15.

Révész Bálint,
püspök.